

NATURVÅRDSPROGRAM

Härnösands kommun

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Syfte.....	3
3. Mål	4
3.1 Nationella miljö kvalitetsmål	4
3.2 Regionala miljömål	4
3.3 Övergripande lokala mål	5
4. Strategier	6
5. Myndigheter, lagstiftning, planer	7
6. Handlingsplan	8
Bilaga 1 Härnösands kommun	
Bilaga 2 Värdefulla naturområden	
Bilaga 3 Friluftsliv	
Bilaga 4 Biologisk mångfald	
Bilaga 5 Naturvärdeskartor	

1. Inledning

Härnösands kommun har hittills saknat ett underlag för naturvårdsarbete. Kommunen har erhållit statsbidrag för att starta arbetet med upprättande av ett naturvårdsprogram.

Naturvårdsprogrammet ska utgöra underlag för fysisk planering i kommunen och för verksamhet som påverkar naturmiljön och fungera som utgångspunkt för kommunens naturvårdsarbete i framtiden. Samtidigt ska programmet tjänstgöra som informationsunderlag för en naturintresserad allmänhet.

I naturvårdsprogrammet görs en sammanställning av känd kunskap om värdefull natur i Härnösands kommun. Sedan kommer även en inventering över vilka områden som behöver utforskas närmare, att göras.

Programmet redovisar dagens naturförhållanden och kommunens förutsättningar inom naturvårdsområdet, samt mål och medel för naturvården i kommunen. Naturvårdsprogrammet är därför ett levande dokument, eftersom materialet regelbundet måste uppdateras, när ny kunskap, eller nya lagar, tillkommit. Programmet utformas utifrån de lokala förutsättningarna och ska innefatta kommunens hela natur, dvs. såväl kommunal, som privatägd mark. Områden med höga biologiska värden, men även kommunens vardagsnatur, är av intresse.

Kommunens naturvårdsarbete kommer att specificeras mer konkret i kommande handlingsplan (se avsnitt 6).

Skarpudden, Barsviken

2. Syfte

Underlag för fysisk planering på kommunal nivå

Klarlägga kommunens ansvar i naturvårdsarbetet, främst genom miljöbalken och plan- och bygglagen.

Naturvårdsplanering

Ligga till grund för ställningstagande i olika natur- och miljövårdsfrågor.

Fastlägga mål och riktlinjer för naturvårdsarbetet i kommunen.

Bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden och biologisk mångfald.

Klargöra naturvårdens förhållande till andra intressen.

Gynna rörligt friluftliv

Tillgodose människors behov av vistelse i rik och varierad natur.

Bevara och utveckla den tätortsnära naturen, med parker och grönytor.

Information och utbildning

Stimulera allmänheten till naturvårdsengagemang.

Ge ökad kunskap och förståelse för kommunens naturmiljöer och dess värden.

Förmedla information om värdefulla områden och hotade arter.

Tillgängliggöra värdefulla naturområden för forskning och undervisning.

Lövvik

3. Mål

3.1 Nationella miljö kvalitetsmål

Riksdagen fattade i april 1999 beslut om 15 nationella miljö kvalitetsmål, som i huvudsak ska vara uppnådda 2020. År 2005 kompletterades systemet med ett sextonde miljö kvalitetsmål.

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen i korta drag :

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Önskvärt är att kommunerna anpassar de nationella målen till lokala miljö mål för att påverka den lokala utvecklingen mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

3.2 Regionala miljö mål

I november 2003 antogs Regionala miljö mål för Västernorrland 2004-2020 av länsstyrelsens styrelse. Strategidokumentet innehåller länets miljö mål, förslag på nödvändiga åtgärder, men även konsekvenser för miljö, hälsa och ekonomi.

Miljö målen inom fem av målområdena har här fått en mer offensiv utformning. Det är främst dessa miljö mål som är tänkta att placera länet i den europeiska frontlinjen.

- Begränsad klimatpåverkan
- Levande sjöar och vattendrag
- Giffri miljö
- God bebyggd miljö
- Geologisk mångfald

3.3 Övergripande lokala mål

Baserat på de nationella och regionala miljömålen för Västernorrland har Härnösands kommun tagit fram lokala miljömål. Miljömålen utgår från fem profilområden, som formulerats för att utveckla Härnösand som uthållig och attraktiv kommun:

De fem profilområdena är :

- Bra boende !
- Nära natur !
- Rena vattnet !
- Ren energi !
- Slut kretsloppen !

Naturvårdsprogrammet är handlingsplan för miljömålen under Härnösands kommuns profilområde Nära natur!

Härnösands kommuns lokala miljömål inom profilområdet Nära natur:

- Naturvårdsprogrammet för Härnösands kommun hålls aktuellt genom årlig översyn.
- Befintliga tätortsnära grönområden bevaras och utvecklas så en god åtkomst och framkomlighet för fler Härnösandsbor säkras.
- Den biologiska mångfalden i Härnösands kommun värnas genom att särskilt värdefulla områden ges skydd. Prioritet ges åt tätortsnära och strandnära områden.
- Byggande och planläggning av tätbebyggelsen förstärker prägeln av Härnösand som en grönskande småstad. Härnösandsbornas möjligheter till naturupplevelser nära bostäder, skolor och arbetsplatser förstärks, liksom förutsättningarna för djur- och växtlivet inom tätbebyggelsen.

- Förmedla kunskap om natur och dess värden.
- Hushållningen med naturresurser ska vara långsiktigt hållbar.
- Bevara landskapsbild och geologiska formationer av betydelse (för naturvärden).
- Ge kommuninvånare och besökare goda möjligheter till vistelse i rik och varierad natur.
- Hålla värdefulla naturområden tillgängliga för forskning och undervisning.

4. Strategier

Den sociala dimensionen av naturvården bör återupprättas - människan i naturen. Hela Sverige är en natur- och kulturmiljö och därför måste vi koppla ihop landskap och bebyggelse. Naturvården bör alltså utgå från människans och samhällets behov.

Naturvården har en övergripande funktion och därför bör naturvårdsaspekten ligga som ett paraply över kommunens hela verksamhet. Nyckelordet i naturvårdsarbetet är samarbete, för att se sammanhang och få helhetssyn. Det innebär att naturvårdsarbetet bör ske i gränsöverskridande samverkan mellan kommunens förvaltningar.

Naturvårdsarbetet ska integreras i kommunens verksamhet och förankras bland medarbetarna. Inom kommunala förvaltningar bör alla sträva åt samma håll och ha gemensamma rutiner gällande naturvårdsfrågor.

Av naturvårdsprogrammet ska framgå samarbetsformer inom kommunen och mellan kommunen och bolag och entreprenörer. Naturvårdstänkandet ska lyftas fram i fysisk planering och större hänsyn ska tas till naturvården vid exempelvis tillståndsprövningar. Naturvårdsarbetet ska införas på alla nivåer, dvs. även i praktiskt arbete.

I naturvårdshänseende ska kommunen tjäna som ett föredöme, men för att genomföra naturvårdsprogrammets ambitioner räcker det inte med enbart kommunens och statens insatser. För mer långsiktiga strävanden krävs att många aktörer arbetar åt samma håll. Det gäller också stimulans till och samarbete med större markägare och skogsbolag, liksom samarbete med länsstyrelsen, skogstyrelsen och ideella föreningar.

Naturvården måste kopplas till annan kommunal verksamhet : Planering, folkhälsa, regional utveckling, utbildning, turism, friluftsliv, markägare och förvaltare. Det är dessutom viktigt med en aktiv kunskaps- och erfarenhets spridning inom kommunen, mellan kommuner och mellan kommun och stat.

Naturvårdsåtgärder bör förankras i samhället och ske i samverkan mellan kommun och medborgare. Det behövs en fungerande dialog mellan alla parter - kommun, markägare, företag, ideella organisationer och enskilda individer. Vid naturvårdsarbete bör man också ta tillvara lokalt kunnande, idéer och känsla för närnaturen.

5. Myndigheter, lagstiftning, planer

Naturvårdsverket är sektormyndighet på riksplanet och länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för naturvård och friluftsliv i länet. Skogsstyrelsen har myndighetsansvar vad gäller skogens biotoper. Jordbruksverket hanterar frågor kring jordbruk.

Styrmedel som används i naturvårdsarbetet är miljöbalken, plan- och bygglagen och andra lagar och förordningar.

Kommunala planer och program som styr naturvårdsarbetet :

- Översiktsplan
- Fördjupad översiktsplan
- Detaljplan
- Miljömålsprogram
- Naturvårdsprogram
- Grönplan för Härnösands kommun
- Stadens stränder
- Trädplan
- Skogsbruksplan

Översiktsplan

En ny översiktsplan håller på att tas fram och handlingsprogrammet beräknas vara klart 2009. Handlingsprogrammet revideras inför varje ny mandatperiod

Miljömålsprogram

Härnösands kommun tagit fram ett miljömålsprogram som utgår från fem profilområden.

Naturvårdsprogram

Naturvårdsprogrammet är handlingsplan för miljömålen under Härnösands kommuns profilområde Nära natur!

Grönplan

Några frågor som rör tillgången och utbredningen av parker, gräsmarker, skogar, träd och gröna element, samt kulturmiljöer i staden, hanteras i Grönplan för Härnösand, som kommunfullmäktige 1999 beslutade skulle utgöra underlag för arbetet med revidering av översiktsplanen. En stor del av materialet presenteras i kartform

Stadens stränder

"Idéprogrammet syftar till att lyfta fram tankar om och väcka debatt kring ett utvecklande av stadens stränder i avsikt att förstärka vattnets roll i stadsbilden. Programmet redovisar ett antal idéer som kan ses både i ett större sammanhang och i mindre projekt".

Trädplan

Trädplanen visar befintliga träd på parkmark och uppdateras fortlöpande av entreprenören.

Nordansjö, Högsjö

6. Handlingsplan

Handlingsplanen syftar till att uppfylla kommunens mål för naturvården. Det ska också vara en operativ verksamhetsplan för kommunens naturvårdsarbete, som dels medverkar till att resurserna används på bästa sätt med hänsyn till hotbilder och åtgärdsbehov, dels utgör underlag till verksamhetsplanering och budgetarbete.

Grunden för handlingsplanen kommer att vara de kunskaper om åtgärdsbehov som framkommit vid arbetet med naturvårdsprogrammet. Andra underlag är gällande internationella, nationella, regionala och kommunala mål och olika kommunala planeringsinstrument som exempelvis översiktsplanering. Naturvårdsprogrammet kommer att vara en bilaga till den kommande översiktsplanen.

Handlingsplanen kommer att, från det att det antagits, gälla till dess ett nytt program fastslås. Det ska utvärderas under varje ny mandatperiod. Naturvårdsprogrammet ska dessutom ses över en gång per år och därvid leda till att en verksamhetsplan för nästföljande år.

Åtgärdsförslagen bör hållas så konkreta som möjligt, för att man enkelt ska kunna utvärdera om de uppfyllts. För varje åtgärd ska finnas en kort beskrivning och förslag på ansvarig för åtgärden. I första hand har åtgärder som kommunen själv ansvarar för och utför medtagits. Andra aktörers åtgärder omnämns bara då de är av väsentlig betydelse för naturvården i Härnösands kommun och har kunnat förankras väl.

Åtgärderna inskränker sig också främst till rena naturvårdsåtgärder. Genomförandetid är svår att bedöma, eftersom de flesta projekt måste planeras i detalj, innan uppskattning av tidsåtgång och kostnader kan göras.

Lerviksudden

Naturvårdsprogrammet har tagits fram av Carina Näslund i samarbete med projektledare Monika Bertgren och en arbetsgrupp, med representanter från Samhällsförvaltning.

Naturvårdsprogrammet är kopplat till Härnösands kommuns miljömålsprogram, profilområde *Nära natur*. Planen består av två delar: En faktadel och en kommande handlingsplan med konkreta åtgärder.

Gådeån